

KONPETENTZIA SOZIAL ETA ZIBIKOA

FILOSOFIA | 252

ETAPAKO HELBURUAK

Honako hauek dira Filosofia ikasgaiko etapako helburuak:

1. Indibidualtasuna munduan beste indibidualtasun batzuekin batera izateko eta egoteko modutzat hartzea, eta horretan, indibidualtasunaren osaera-prozesua, ezaugarriak eta elkarrekiko erlazioak aztertzea, nor bere burua eta besteak gizartearen eta norbanakoaren arteko tentsioaren emaitza gisa hautemateko.
2. Gaur egungo errealitate soziala aztertzea, indarrean diren interpretazio adierazgarrienak oinarri hartuta.
3. Filosofiaren baliabide intelektual eta epistemologikoak erabiltzea, eguneroko bizitzako egoerei gogoetaren eta espiritu kritikoaren bitartez aurre egiteko.
4. Norberaren ingurua transformatzeko prozesuak proposatzea, eta horretan, sormena eta konpromiso pertsonala oinarri hartzea, gutako bakoitza aldaketa sozialaren alde urratsak egin ditzakeen eragile potentziala dela ulertzeko.
5. Filosofiaren oinarrizko auziak ezagutzea, eta Filosofiak historian zehar proposatutako galde-erantzunak erabiltzea, Filosofiak berak historian zehar eta gaur egun duen eginkizuna balioesteko.

EDUKI MULTZOEN EZAUGARRIAK

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzari dagozkion adierazpenezko, prozedurazko eta jarrerazko edukiak honako eduki multzo hauetan multzokatzen dira:

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 4. maila:

1. eduki multzoa. Ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-konpetentziekin lotutako edukiak Atariko gisa, arlo eta ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-konpetentziekin lotutako prozedurazko eta jarrerazko edukiekin hasiko gara.
2. eduki multzoa. Filosofia. Jakintza filosofikoaren deskribapena egitea du helburu.
3. eduki multzoa. Ezagut ezazu zeure burua. Eduki multzo honetatik aurrera, eta azterketa filosofikoari ekite aldera, nia zer den esplikatzen hasiko gara.
4. eduki multzoa. Nia eta alteritatea. Niaz kanpo dagoen alteritatea aztertzea izango da hurrengo urratsa.
5. eduki multzoa. Zer jakin dezaket? Eduki multzo honetan, errealitatea bera eta hura ezagutzeko gure modua aztertzea hartuko dugu helburu.
6. eduki multzoa. Zer egin dezaket? Hemen, norberaren mundua nola alda daitekeen jakitea, horixe da gakoa. Azkenik, errealitatea transformatzeko posibilitateaz jardungo dugu, eta, hala, Filosofiaren alderdi praktikoa azpimarratuko, aldaketarako bide eta alternatibak proposatzen dituen aldetik.

Oro har, Filosofia ikasgaiaren egitura klasikoari eutsi nahi zian diogu, gure ustez horixe baita jakintza modu horren prozesu logiko espezifikokoaren berri ondoen emateko modua.

Tradizio filosofikoarekin koherentea izan arren, hala ere, egitura horrek arazo bat du: ez dator bat munduaz dugun irudi intuitiboarekin. Beraz, beste ezertan hasi aurretik, 2. eduki multzoan bertan, filosofiaren berariazko ezaugarriei buruz hitz egiten hastean, atariko azalpen gutxi batzuk eman

litezke. Nolanahi den ere, kontuan izanik eduki multzoak ez direla konpetentziak lantzeko baliabideak baizik, irakasleek guk hemen proposatutako ordena alda dezakete, eta beren ikasleen beharretara hobeto egokitzen dien ulerkuntza-eskema bat proposatu.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 4. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA. Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztietarako komunak diren oinarrizko zehar-kompetentziekin lotutako edukiak.

Eduki multzo honetan bildutako prozedura eta jarrerak honako hauek dituzte xede:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (konparatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburbiltzea), buruz ikastea eta azaltzea (deskribatzea, definizioak eta laburpenak egitea, azalpenak ematea, etab.).
- Informazioa balioestea eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Pertsonen arteko harremanak eta komunikazioa garatzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA. Filosofia

- Jakintzaren gizarte-funtzioa. Jakintzaren jatorria. Mitoa, filosofia eta zientzia.
- Filosofiaren biraketa antropologikoa.
- Testu filosofiko bati buruzko komentarioa.
- Jakintza gizarte-balioztat jotzea.

3. MULTZOA. Ezagut ezazu zeure burua

- Niaren analitika.
- Nia eta nortasuna. Psikologiaren ikuspegia.
- Afektibitatea.
- Indibiduoazio-prozesua. Zenbait proposamen historiko. Indibiduoazioa bigarren modernitatean.
- Garrantzizko informazioa bilatzea eta aukeratzea.

- Entsegu bat egitea.

4. MULTZOA. Nia eta alteritatea

- Nia, bestea, intersubjektibitatea.
- Indibidualtasuna, kultura eta gizartea.
- Erlatibismo eta unibertsalismo kulturala.
- Gizartearen jatorria.
- Sozializazio-prozesua.
- Garrantziko informazioa bilatzea eta aukeratzea.
- Entsegu bat egitea.
- Kultura positiboki balioestea.

5. MULTZOA. Zer jakin dezaket?

- Zer da arrazionaltasuna? Arrazoimena eta emozioa.
- Gure ezaguerak ba al du mugarik? Zer jakin dezakegu? Egiaren arazoa.
- Arrazoimenaren interpretazioa.
- Garrantziko informazioa bilatzea eta aukeratzea.
- Entsegu edo mintzaldi bat egitea.
- Errakuntza positibotzat jotzea, jakintza-prozesuaren osagaia den heinean.

6. MULTZOA. Zer egin dezaket? Errealitatea eraldatzea

- Zer da errealitatea? Erantzun historiko batzuk.
- Gizonaren eta emakumearen tokia kosmosean.
- Gizarte-aldaketaren eragileak.
- Ingurunea alda al dezakegu?
- Askatasuna, baldintzapena, determinismoa.
- Garrantziko informazioa bilatzea eta aukeratzea.
- Testuak aztertzea.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK ETA LORPEN-ADIERAZLEAK

1. Jakintzak gizarte-eraketetan izan duen jatorria eta betetzen dituen funtzioak azaltzea.
 - Hainbat kontzeptu zehazten eta erabiltzen ditu: filosofia, mitoa, logosa, jakintza, iritzia, abstraktua, zehatza, arrazoimena, zentzuak, arkhea, kausa, monismoa, dualismoa, pluralismoa, substantzia eta aurreiritzia; eta glosategi bat egiten du hitz horiekin guztiekin
 - Honako aditz hauek bereizten ditu: jakitea, iritzia ematea, argudiatzea, interpretatzea, arrazoitzea, aztertzea, kritikatzeta, aurkitzea, sortzea.
 - Zenbait kulturatan Kosmosa eta gizakia nola sortu ziren interpretatu eta deskribatzeko idatzitako testuak irakurri eta komentatzen ditu, testu mitologikoak eta testu arrazionalak, eta antzekotasun eta desberdintasunak ondorioztatzen ditu planteamenduen artean.
 - Testu horietako ideia nagusiak komunikatzen ditu, argitasunez eta xumetasunez.
 - Testu filosofikoak eta ez-filosofikoak bereizten ditu.
 - Jakintza aintzat hartzen du, gizarte-produkzioa den heinean.
2. Gai izatea, bai ahoz eta bai idatziz, K.a. V. mendean gertatu zen iraultza antropologikoaz, bereziki, eta, oro har, gizakiak bere burua eta inguruan duen guztia ulertzeko interesaz gogoeta egin eta bere ideiak ganoraz argudiatzeko.
 - Sokratesek eta Protagorasek gizakiari eta gizarteari buruz egindako interpretazioak konparatzen ditu, eta bere jarrera adierazten du, ongi argudiatuta.
 - Bere taldekideekin elkarlanean entsegu txikiak egiten ditu, eta bere ikuspegiak argudiatzen ditu arrazionalki.
 - Ikuspegi horiek beste talde batzuen ikuspegiekin erkatzen ditu, hobekuntza egokiak egiteko.
 - Entsegu bat egiteko estrategia kognitiboren bat azaltzen du.
 - Bere iritzia asertibitatez eta errespetuz defendatzen ditu.
3. Nor naiz ni? galderari eman izan zaizkion erantzun ugarietako bere-bereak diren ekarpenak egiteko gai izatea.
 - Garrantziko informazioa biltzen du nor naiz ni? galderari historian zehar eman zaizkion erantzunei buruzko erregistro xume bat egiteko.
 - Erantzun horiek guztiak komentatzen ditu, bere ikuspegia argudiatuz.
 - Erantzunak jarrera filosofiko historikoekin lotzen ditu.
 - Jarrera horien gaurkotasuna eta balioa ebaluatzen du.
 - Taldekideekin elkarlanean, gai hori aztertzen duen testu bat hautatzen du komunikabideetan, eta komentatu egiten du ados dagoen edo ez adierazita.
 - Bere izatasun indibiduala onartzen du izaera ukaezina den heinean, beste izaera batzuen ondoan.
4. Gaingiroki ezagutzea nortasunari buruzko zenbait teoria (G. W. Allport psikologoarena, Freud-en teoria psikoanalitikoa, teoria konduktista, teoria humanistikoa, Erik H. Erikson psikologoarena...).
 - Nortasunari buruzko hainbat ikuspegi azaltzen eta deskribatzen ditu.
 - Teoria psikologiko batzuek nortasunari buruz emandako funtsezko tesiak azaltzen ditu.
 - Pertsonaien nortasuna aztergai duten literatura-testuak irakurtzen ditu, eta nortasunaren ezaugarriak eta nortasun motak identifikatzen ditu.

- Zenbait teoriarekin bat etorriz, jokabidea erregulatzeko mekanismo errazak proposatzen ditu.
 - Nortasunaren eta moralaren arteko harremanaz hausnarketa egiten du.
5. Gizakiok izaki afektiboak garela jakitea, eta horretan, gai izatea bulkadak, emozioak eta sentimenduak bereizteko, batetik, eta gorputzak afektuak azaleratzeko duen garrantziaz jabetzeko, bestetik.
- E. Fromm, Ortega y Gasset, Marta Nussbaum, Eva Illouz eta beste egile batzuen testu labur eta esanguratsuetan emozioei buruzko oinarritzko ideiak identifikatzen ditu, eta haiei buruz dituen iritziak argudiatzen ditu, idatziz.
 - Testu horietatik ondorioak ateratzen ditu, emozioen erregulazioari eta jokabide moralaren erregulazioari buruz.
 - Ikus-entzunezko produkzio bat hautatzen eta proiektatzen du, afektibitateak existentzian duen zereginari buruz eztabaidatzeko.
 - Entsegu txiki bat egiten du afektibitateak existentzian betetzen duen zereginari buruz.
 - Emoziodun makinak programatzeko aukerari buruzko informazioa ikertzen, balioesten eta hautatzen du sarean.
 - Hausnarketa egiten du aukera horren inplikazio moralen inguruan.
6. Mendebaldeko gizarteetan eta, bereziki, Euskal Herrikoan indibiduazio-prozesuek gizon-emakumeon bizi-aukeren garapenean izandako funtzio eta eragina identifikatzeko gai izatea.
- Sarean eta beste iturri batzuetan informazioa bilatzen du gaur egungo indibiduazioaren inguruan (Ulrich Beck, Scott Lash, Z. Bauman, M. Castells, etab.).
 - Informazio hori kritikoki komentatzen du.
 - Komentatutako indibiduazio-ereduak bere ingurunean aurkitzen ditu.
 - Indibiduazio-ereduak euskal gizartearen ezaugarri batekin lotzen ditu.
 - Gizakiari buruzko teoria filosofikoak azaltzen ditu, eta indibiduazioarekin lotzen ditu (esaterako, Sokrates, Platon, Aristoteles, kristautasuna, kartesiar arrazionalismoa, XVIII. mendeko materialismo frantsesaren mekanizismoa, enpirismoa, Ortega y Gasset, Sartre etab.).
 - Taldean, gidatutako entsegu labur bat egiten du indibiduazioaren eta gizakiari buruzko aurreko proposamen baten erlazioaren inguruan.
7. Gai izatea *bestea* norberarekin espazio eta inguru-abar komunak konpartitzen dituen *alter ego* gisa identifikatzeko, eta horrexek intersubjektibitatea sortzen duela jakitea.
- Indibidualtasuna, alteritatea, sozializazioa, intersubjektibitatea eta beste zenbait kontzeptu definitzen eta erabiltzen ditu.
 - Intersubjektibitatea indibidualtasunen elkargunetzat jotzen du.
 - Alteritatea onartzea eta etika lotzen ditu.
 - Gatazka bizikidetzaren intersubjektiboaren berezko egoeratzat jotzen du.
 - Gatazka elkarrizketaren bidez eraldatzeko moduak ezagutzen ditu.
 - Positiboki balioesten du alteritatearen onartze hori pertsonen arteko harremanak arautu behar dituzten eskubide eta betebeharren multzo batean (Giza Eskubideak) gauzatzea.

- Aniztasuna (kulturala, erlijiosoa, hezkuntza-arlokoa, ekonomikoa, politikoa eta abar) nagusi den mundu batean Giza Eskubideek duten unibertsaltasunari buruz eztabaidatzen du.
8. Gizakion alderdi soziala eta alderdi kulturala lotzeko gai izatea, kultura- eta gizarte-kontzeptuek zer esan nahi duten jakitea, eta kontzeptu horiek indibidualtasunean duten eraginaz jabetzeko gai izatea.
- Kultura eta gizarte kontzeptuen esanahia definitzen eta azaltzen du, gizakiaren osagai soziokulturaleri erreferentzia eginez.
 - Hurbileko ingurunean, eragin soziokulturala nabaria den kasu zehatzak biltzen eta azaltzen ditu.
 - Idatzizko hausnarketak egiten ditu eta taldean hitz egiten du herentzia genetikoak eta eskuratuak nortasunaren eraketan izan dezaketen eraginaren inguruan.
 - Horiei buruzko hausnarketak idazten ditu, bere iritziak argudiatuta.
 - Rousseauk, Hobbesek eta Lockkek gizartearen eta Estatuaren jatorriari buruz idatzitako teoriak laburtzen eta tesiak azaltzen ditu.
9. Kulturen eraikuntza-prozesua eta elementuak identifikatzen jakitea, batez ere euskal kulturarekin lotutakoak, eta euskal kultura ingurunera egokitze moduz eta transformazio-bidetzat hartzea.
- Kultura eraikitzerakoan norberak eta besteek eduki dezaketen zeregina aktiboa argudiatzen du.
 - Bere burua izaki sortzaile eta berritzailetzat dauka, kultura-elementuak sortzeko gauzatzen du.
 - Kultura baten funtsezko elementuak zerrendatzen ditu, eta euskal kulturaren non dauden azaltzen du.
 - Kulturak egungo gizartearen eraketa historikoan duen zeregina zein den badaki, eta Euskal Herriko kasu zehatza aztertzen du bereziki.
 - Erlatibismo/unibertsalismo kulturala dikotomiaren inguruan eztabaidatzen du, Ulrich Becken kosmopolitismo-kontzeptutik abiatuta.
 - Globalizazioaren kulturaren elementu komunak zein diren badaki, eta Euskal Herriko kulturaren non dauden azaltzen du.
10. Sozializazio-prozesuaren elementuak ezagutzea eta elementuok indibiduazioarekin eta norberaren bizi-estilo pertsonalarekin lotzea.
- Lehen mailako eta bigarren mailako sozializazioaren ezaugarriak deskribatzen ditu
 - Hurbileko esperientzian bildutako kasu zehatzak hautatzen eta komentatzen ditu.
 - Indibiduazioa eta bizi-estiloa bereizten ditu.
 - Taldean aurkezpen bat egiten du bere inguruneke gazteen bizi-estiloaren inguruan.
 - Indibiduazioa, sozializazioa eta bizi-estiloaren arteko harremanaren inguruan eztabaidatzen du.
11. Arrazoimenaren aukerei eta mugei buruz zenbait teoria filosofikok proposatutako tesiak esplikatzea (gizakia animalia arrazionaltzat hartzen duen ikuskera aristotelikoa; optimismo arrazionalista; Humeren filosofia enpirista; Kanten filosofia kritikoa; zientzia modernoak proposatutako ziurgabetasun-printzipioa...).
- Arrazoimen-kontzeptua beste kontzeptu batzuetatik bereizten ditu: zentzumenak, esperientzia, emozioa, iritzia, adimena, egia, ziurtasuna, errakuntza.

- Zenbait teoria filosofikok arrazoimenari buruz duten ikuskera azaltzen du, koherentziaz.
 - Teoria horiek kritikoki balioesten ditu.
 - Bakoitzaren bereizgarriak zein diren badaki.
 - Arrazionaltasun teorikoa arrazionaltasun praktikotik, teoriatik eta esperientziatik bereizten du.
12. Arrazionaltasuna eta egia lotu eta egia absolutua jakitera iristeko aukerez gogoeta egiteko gai izatea, eta horretan, gaurdaino proposatu diren ikuskera nagusien berri izatea: egia hizkuntzaren eta errealitatearen arteko bat-etortzea dela dioen teoria; pragmatista amerikarrek defendatutako egiari buruzko ikuskera; perspektibistek eta kontsentsuaren aldekoek proposatutako egiari buruzko teoria; eta egia zientifikoarekin lotutako ikuskera ugariak.
- Egia mota batzuk definitzen ditu: egia zientifikoa, egia hizkuntzaren eta errealitatearen arteko bat-etortzea dela dioen teoria, egia pragmatismoaren arabera, egia perspektibistotik, egia "gehiengoari" lotuta, "fanatismoaren" egia etab.
 - Komunikabideetan bilatzen ditu egia motak ageri diren kasu zehatzak.
 - Hausnarketa egiten du estrategia eta konponbide berriak bilatzean egiaren eta errakuntzaren artean dagoen harremanaren inguruan.
 - Errakuntza onartzen du errealitatea ezagutzeko prozesuan egon daitekeen une bat den heinean.
 - Inguruko errealitatea ezagutzeko darabilen prozesua deskribatzen du (iturriak, mekanismoak, sinesmenak, aurreiritziak, datuak, probak etab.).
 - Hausnarketa egiten du errakuntza kudeatzeko duen moduaren inguruan.
13. Gizakiak errealitatean duen lekuaz zenbait ideia emateko gai izatea bai bakarka eta bai taldean, eta horretan, kontuan hartzea historian zehar zenbait filosofok (estoikoek, epikuroarrek, Nietzschek eta Sartrek, besteak beste) auzi horri buruz proposatutako teoriak.
- Errealitateari buruzko hainbat planteamendu historikoren tesi nagusiak laburbiltzen ditu.
 - Hainbat proposamen filosofikori buruz duen ikuspegia azaltzen du.
 - Proposamen filosofikoak bere inguruneke portaera-estereotipoekin lotzen ditu.
 - Proposamen horietatik abiatuta, interpretazioak proposatzen ditu gizakiak bere ingurunea aldatzeko duen gaitasunaren inguruan.
 - Euskal Herrian hainbat adibide biltzen ditu gizakiak ingurune pertsonala (bizi-estiloa goitik behera aldatzea), politiko-soziala (alderdiak, GKEak, gizarte-mugimenduak eta abar) edo naturala (ekologismoa) aldatzeko asmoarekin egindako esku-hartzeei buruzkoak.